

חכמינו בדורתיך

גליון לח • שנה א'

פרשת אחרי קדושים
תשפ"ה לפ"קהוצאה לאור
חידושי תורה
של בעלי בתים
העושים תורתם
קבע ומלאכתם
עראי

מבוא : בשער התורה

ואל יבא בכל עת אל הקודש, כי אם בזאת

מפורסם מאוד בקרב ישראל הפירוש על הפסוק בפרשתן ואל יבא בכל עת אל הקודש (עיין ספר ישראל בפרשתן, ועוד) על פי מה שאמרו חכז"ל (כתובות ג.) **איזהו העושה צדקה בכל עת, זה הזן ומפרנס בניו ובני ביתו**, מעתה פן יאמר האומר כי כיון שכל כך גדול הוא מעלתו של העוסק למחייתו למען יוכל לכלכל בני ביתו, **די לו בזה** ושוב אין לו להשתדל בלימוד התורה ובעבודת השי"ת, כי בלאו הכי הוא עוסק במצוה כל היום, לזה אומרים כי טעות הוא בידו, שעל ידי התעסקות במסחר ועניינים גשמיים לבד לא יוכל לקנות מעלות רמות להתקרב אל הקדושה, וזהו **ואל יבא בכל עת**, עם העבודה של **עושה צדקה בכל עת**, אל הקודש, שבכדי להתקרב אל הקדושה יש להשקיע עבודה ויגיעה רבה בלימוד התורה ועבודת ה' כפשוטו ממש.

הלקח והמוסר השכל האמור לצאת ממאמר זה מובן בפשיטות שלא ישטה האדם את עצמו לומר שכיון שהעסק שלו לפרנס את ביתו הוא מצוה רבה ונושגבה, **שמחמת זה הרי הוא בעל מדרגה גדול ואין בינו לבין הצדיק העובד ה' ולא כלום**, ופטור הוא מלקבוע עתים

לתורה ולהשתדל בענייני עבודת השי"ת אלא בשרירות לבו ילך ויהיה מנוחלי שני עולמות, לא כן הדבר, אלא אף עם גודל החשיבות בעבודתו במה שהוא עושה צדקה בכל עת, עם כל זה **לא יועיל לו זה להזדכך מהחומריות** להתרומם טפחיים מעל גבי הקרקע, כי סוף כל סוף הרי הוא עסוק יומם ולילה בעסקי משה ומתן ועניינים גשמיים שאינם נותנים שלימות לנפש הישראלי.

אבל **משום מה התקבל בקרב כמה אנשים פירוש שגוי ומוטעה** במאמר זה, שכאילו בא **לקבוע גבולות** בין סוגי בני אדם, לומר כי רק מי שהוא איש יושב אהל הוא יוכל להתקרב אל הקדושה, משא"כ מי הוא בגדר **בעל הבית**, שהוא טרוד על המח' ועל הכלכלה, לאיש כזה אבדה תקותו להתעלות אל הקדושה, ואף אם יתאמץ בשקידת התורה ועבודת השי"ת בכל עתותיו הפנויות, שמאחר שיש לו מספר שעות ביום בהם הוא מקיים המאמר חז"ל העושה צדקה בכל עת, נחרץ גורלו ששוב אינו יכול לגשת אל הקודש.

ופשוט וברור **שדבר זה הוא מופרך מיסודו**, ואחר התבוננות קלה יבין כל אחד שאין לזה שום בסיס, עם כל זה הנני להעתיק כאן מספר **עובדות ששמעתי בענין זה מכלי ראשון**, להראות בעליל

מדור תורתם קבע :

רמז בפסוק על דרשת חז"ל שנדב ואביהוא מתו על שלא רחצו מן הכיור

בתנחומא ריש פרשת אחרי דרשו על מיתת נדב ואביהוא מה שכתוב (משלי י"ז) **גם ענוש לצדיק לא טוב**, וי"ל דחז"ל במד"ר (אחרי פ"כ ט') כתבו שנדב ואביהוא מתו על שנכנסו למקדש בלא **רחיצת ידיים ורגלים** מן הכיור, ובאגרא **דפרקא** (אות ט') כתב בשם הרבי ר' **זושא** עה"פ (תהלים ל"ז) און יחשוב על משכבו יתיצב על דרך לא טוב רע לא ימאס, שיש כאן רמז שלא ירד ממטתו בבוקר קודם שיטול ידיו וזבה ינצל מלעשות כל דבר רע ביום, וז"ש יתיצב על דרך לא טוב אזי ח"ו יכשל ורע לא ימאס עכ"ד.

ונראה ביאורו דהחז"ס (מסעי) כתב דאיסור רחיצה בחודש אב מרומז בפסוק וגם אני נתתי להם חוקים **לא טובים** (יחזקאל כ"ה) דבמסכת שבת (דף כ"ה) אמרו חז"ל עה"פ באיכה (ג' י"ז) ותנח משלום נפשי **נשיתי טובה זו רחיצת ידיים ורגלים בחמין**, א"כ חוקים לא טובים רמז על מנהג שלא לרחוץ במים חמין באלו הימים, וז"ש וגם אני נתתי להם חוקים לא טובים, זו איסור רחיצה ע"ד שאמרו נשיתי טובה זו רחיצת ידיים בחמין עכ"ד החת"ס.

מעתה דברי הרבי ר' **זושא** זי"ע הם מדוייקים מאד, יתיצב על דרך **לא טוב**, אם יתיצב רגלו על הארץ לילך ד' אמות בלי רחיצה שנקרא טובה ע"ד נשיתי טובה זו רחיצה, רע לא ימאס יהיה נכשל ח"ו ברע ולא ימאס בו.

- המשך בעמוד ב' <

> המשך בעמוד ב'

מדור תורתם קבע

– המשך מעמוד א' <

וז"ש חז"ל אחרי מות שני בני אהרן גם ענוש לצדיק לא טוב, שנדב ואביהוא נענשו לפי שעשו עבודה לא טוב – בלי רחיצה מן הכיור, דרחיצה מכונה טוב כמו"ש נשיתי טובה זו רחיצת ידים ורגלים בחמין.

(הרה"ח ר' יונה פריעדמאן הי"ו)

דברי מוסר מתובל בדברי תורה

הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא.

י"ל עפ"י מש"כ בייטב לב פ' חקת אשר הרוצה להוכיח את חבירו לא יאמר דברי תוכחה ומוסר לבד, כי אולי לא יוכנס בלב השומע, על כן העצה לזה כי מתחילה יבאר איזה פסוק ובתוך הדברים יעטוף וילבוש דברי תוכחה, ויובן בזה הפסוק (דברים א' ד') אלה הדברים אשר דבר משה, דיבור קשה תוכחת מוסר, על כן הואיל משה באר את התורה הזאת לאמר כלומר התחיל לבאר פסוקים, ועל ידי כן יכנסו הדברים בלב השומעים אתד"ק.

ויש לפרש בזה הפסוק (מלאכי ב') "תורת אמת היתה בפיהו", לפרש ולבאר פסוקי תורה, "ועולה לא תמצא בשפתיו" היינו להזכיר רק העוונות, בלי שום פירש הפסוק, ועל ידי כן "ורבים השיב מעון" כי דבריו נכנסו בלב השומעים, ובזה רבים השיב מעון.

וז"ש הוכיח תוכיח את עמיתך, ואמר א"ת לרמז על אותיות התורה מן אל"ף עד תי"ו לומר תוכחה מתוך דברי תורה, ומפרש הפסוק ולא תשא עליו חטא היינו להזכיר רק החטא, והעיקר יעשה ללבש דברי מוסר עם דברי תורה, וירמוז "לא תשא" גימטריא תלב"ש, היינו ללבש המוסר עם דברי תורה.

(הרה"ח ר' חיים בער אדלער הי"ו)

בג' שנים עושין פאות לילד ולומדין עמו קצת תורה

בתנחומא (פ"ד) אמרו עה"פ וכי תבואו אל הארץ ונטעתם כל עץ מאכל וערלתם ערלתו את פריו שלש שנים, הכתוב מדבר בתינוק, שלש שנים יהיה לכם ערלים שאינו יכול להשיח ולא לדבר, ובשנה הרביעית יהיה כל פריו קודש שאביו

כל מה שמזקינים מרבים להיות נבנע לפני ה'

מפני שיבה תקום והדרת פני זקן.

במסכת קידושין (ג.) איתא איסי בן יהודה אומר מפני שיבה תקום ואפילו כל שיבה במשמע, אמר רבי יוחנן הלכה כאיסי בן יהודה, רבי יוחנן הוה קאי מקמי סבי דארמאי אמר כמה הרפתקי עדו עלייהו דהני, פירש"י הרפתקי, מקראות וצרות וראו נסים הרבה ומופתים. היוצא מגמרא זו שיש לכבד כל איש זקן ושיבה שברבות הימים כבר ראה הרבה נסים ומופתים, ודי בזה לכבדו ביותרת הכבוד.

ומרגלא בפומאי לומר בטעמא דמילתא שכל שמזדקן האדם יותר נכפף קומתו יותר, שהוא משום שכל שמזדקן האדם הרי מתרבין עליו טובותיו של הקב"ה יותר ויותר, עד הנה עזרנו רחמין ולא עזבונו חסדיך, על כן נעשה האדם כפוף ונכנע יותר ויותר אל הקב"ה על כל הטובה אשר גמל עמו.

(זקניך ויאמרו לך – מכתבי הרה"ח ר' בנימין זאב לאווי ז"ל – מיקירי תלמידי רחמ"ד זצ"ל)

מבוא : בשער התורה

– המשך מעמוד א' <

עד כמה נטול כל הגיון הוא לומר כן, ואף נוכל להראות באצבע על כמה וכמה אנשים ממידעינו ומכירינו שזכו למעלות רמות בעולם הרוחני אף שעסקו בפועל ידיהם לפרנסתם.

ידידי היקר צנא מלא ספרא הרה"ח ר' אנשיל פאשקעס הי"ו סיפר לי מה דבידי' הוי עובדא, בהיותו אברך אחר נשואיו בשנות ה' קבע את עצמו באהלה של תורה והתמיד בלימודו בחשקות התורה, אחר שנתגדלה משפחתו העירו לו אביו וחונתנו שהגיע הזמן לעשות השתדלות לצורך פרנסה, אבל הוא היה עז חפצו להמשיך בכלל לעשות חיל בלימוד התורה, על כן נכנס אל הקודש פנימה אל רביה"ק מסאטמאר זי"ע לשאול חוות דעת קדשו בהענין, רבינו זי"ע ביקש ממנו שיכתוב לו במפורט כל הסדר היום שלו מבוקר ועד הערב, וכאשר ציוה לו כן עשה, רבינו זי"ע עיין בהסדר היום, שהיה מלא וגדוש בלימוד התורה, ואמר לו כל זה תוכל לעשות אף כאשר תעבוד לפרנסתך, אין מן הצורך להשאר בכלל כל היום, ואכן פקודת קדשו שמרה רוחו, וידוע שהוא ב"ה תלמיד חכם מופלג ותורתו מכרזת עליו.

עוד עובדא בענין זה שמעתי מפי הרה"ח ר' אהרן הכהן פאלאק ז"ל סופר סת"ם, היה זה במסיבת וואך נאכט של נכד בנו, שה' גם נכדו של ידידי הרהגה"צ ר' ברוך הורוויץ שליט"א ממעליץ, והר"ר אהרן שהיה בעל מספר נפלא, סיפר בתוך שיחתו אודות שנות ה'בראשית' באמערקא, שכידוע לא רצה רבינו זי"ע לייסד אז כולל, שדעת קדשו היה שעל כל אחד מוטל החובה להשתדל לצורך פרנסתו, אבל עם כל זה היו כמה לומדי תורה שלמדו בבית מדרשו, ורבינו היה תומך בהם מדי חדש בחדשו, והר"ר אהרן ז"ל היה השליח מרבינו להביא להם המעות.

היה שם אחד מבין הלומדים שנתמכו על ידי רבינו שבהמשך הימים ראה ששוב אין הקומץ משביע את הארי, וקשה לו לכלכל הוצאותיו באלו התמיכות, על כן ביקש מר' אהרן שיואל נא לבקש מרבינו זי"ע אולי יוכל ליתן לו הוספה ולהגדיל סכום התמיכה, הוא עשה כן ומוסר לרבינו בקשת הלומד, אמר לו רבינו מהו היושר והצדק בבקשה כזו, הכי כך כתוב בשלחן ערוך שהוא ילמוד על חשבוני, מדוע לא ילך הוא בעצמו לדאוג עבור פרנסתו איזה שעות ביום, למעשה נשאר התלמיד חכם ההוא בין כותלי בית מדרש, ואכן רבינו זי"ע אף הגדיל לו התמיכה, אבל רואין מזה מה היה דעת קדשו של רבינו זי"ע שעל כל אחד מוטל החוב לעשות לצורך פרנסתו, ואין בזה שום סתירה לההתעלות במעלות התורה והיראה.

ובענין זה שמעתי מהרה"ח ר' ברוך שפיצער הי"ו מה ששמע מפי דודו הגה"צ ר' אברהם חיים שפיצער ז"ל אב"ד ק"ק אור החיים, שלמד בימי בחרותו בישיבה הרמה דנייטרא, וכידוע שהה רביה"ק מסאטמאר זי"ע בשנת תש"ז בקרב בני הישיבה בסאמערוויל בין פסח לשבועות והשתעשע הרבה עם הגה"צ ר' מיכאל בער ווייסמאנדל

מדור תורתם קבע

– המשך מעמוד ב' <

מקדישו לתורה, הלולים לה', מהו הלולים שבשעה שהוא מהולל להקב"ה, ובשנה החמישית תאכלו את פריי משעה שהוא מתחייב לקרות בתורה, מכאן ואילך להוסיף לכם תבואתו, מכאן שנו רבותינו **בן חמש שנים למקרא ע"כ**, ובאגרא **דצבי** על אגרא דפרקא (ליקוטים אות א') כתב **שמכאן נובע המנהג שעושים פאות לילד משנעשה בן ג' שנים**.

ונראה להסמיך עשיית הפאות לזמן שלומדין עמו תורה, **דרכינו אפרים** כתב עה"פ **לא תקיפו פאת ראשכם** (י"ט כ"ז) שדרך הגזלנים להקיף ולגלח כדי שלא יכירם עוברים ושבים עכ"ד, נמצא דטעם שעושים פאות הוא **דאחר שיתגדל לא יבוא לגזול** כיון שיכירו אותו.

וכ"ק מרן מסאטמאר זצ"ל **בברך משה** (ורא דף פ') כתב בשם **אחיו הרה"צ מסיגוט זצ"ל הי"ד**, שבעון גזל אין זוכין ללמוד תורה, וביאר בזה המשנה **באבות** (פ"ב מ"ב) **יהי כבוד חבירך חביב עליך כשלך והתקן עצמך ללמוד תורה**, שאם ממון חבירך יהיה חביב עליך ולא תגזול ממנו, אז התקן עצמך ללמוד תורה עיי"ש.

ולכן בשנה השלישית כשעושים פאות לילד שלא יהיה לו שייכות עם גזל, אז יזכה לתורה, ולכן לומדין עמו קצת תורה.

(הרה"ח ר' יונה פריעדמאן הי"ו)

נקדש את שמך בעולם כשם שמקדישים אותו בשמי מרום

אחרי מות שני בני אהרן בקרבתם לפני ה' ידועין דברי הזוה"ק על פסוק זה (אחרי נז): **וכל דמצטער על אבודהו דצדיקיא, או אחית דמעין עליהו, קודשא בריך הוא מכריז עליה ואומר (ישעיה ו' ז) וסר עונך וחטאתך תכופר, ולא עוד אלא דלא ימותון בנוי ביומוי, ועליה כתיב (שם נג י') יראה זרע יאריך ימים וגו' ע"כ. לאורך כל הדורות נזכרו מדברי הזוה"ק בעיקר בקריאת פ' אחרי ביום הכיפורים, שעל זה נאמרו דברי הזוהר, אבל לדאבון לבנו בדורינו אלה, גם כאשר קורין פרשה זו בתורה בימי הספירה, עולה על הרעיון רבבות נשמות ישראל שעלו על המוקד באלו הימים ע"י הרשעים ימ"ש, ומצטערין על הן אבידת הצדיקים והן על אבידת עוללים ויונקים, יזכרם אלקינו לטובה עם שאר צדיקי עולם וינקום לעינינו נקמת דם עבדיו השפוך.**

ומה נוראים הם הדברים שאמר אותו גאון וצדיק המציל ומושיע באותן הימים הגה"צ ר' חיים מיכאל דוב ווייסמאנדל זצ"ל ראש ישיבת נייטרא, בשעה שזכה להכניס לביתו של אברהם אבינו את בנו החמישי שליט"א פה באמעריקא אחר המלחמה, פתח את פה קדשו ואמר לפרש נוסח הקדושה, **'נקדש את שמך בעולם כשם שמקדישים אותו בשמי מרום'**, שיש בחינה של קידוש השם כמו שעשו הקדושים והטהורים שעלו על מוקדה על קדושת שמו יתברך, אמנם יש עוד בחינה של קידוש השם גם בעודם בחיים עלי אדמות, שאם מתנהגים בקדושה ובטהרה ומתנהגים על דרך התורה מקדישים את שמו יתברך בעולם.

ובבן אנכי זכיתי היום להכניס בביתו של אברהם אבינו ע"ה את בני החמישי, וכן יש לי חמשה בנים בשמי מרום שנעקדו על קידוש ה', ולכן אנו מבקשים נקדש את שמך בעולם, שיוכלו המה לקדש את שמך בעולם הזה ולהתנהג בדרך התורה הק' בכל הענינים, כשם שמקדישים אותו בשמי מרום, כמו שאחיהם מקדישים את שמו יתברך בשמי מרום, כך יקדישו הבנים האלו את שמו הקדוש בעולם הזה ויתאחדו הקולות לקול אחד.

(זקניך ויאמרו לך – מכתבי הרה"ח ר' בנימין זאב לאווי ז"ל – מיקורי תלמידי רחמ"ד זצ"ל)

מבוא : בשער התורה

– המשך מעמוד ב' <

זצ"ל שהי' חביב עליו עד למאוד, פעם אחת **באשמורת הבוקר** כאשר הגאון ר' אברהם חיים קם ממטתו כדרכו בכל יום לקום במוקדם ולעסוק בתורה שעות ארוכות עד תפלת שחרית בהתמדה רבה, שמע **מחדרו של הראש ישיבה היאך שמשוחח שם עם רבינו**, השיחה שהתחילו אחר תפלת מעריב נמשכה שעות ארוכות עד אחר חצות הלילה, הוא נשאר על עמדו שם מאחורי הדלת, ואז נפתחה הדלת ורבי מיכאל בער ליווה את רבינו החוצה, ושמע היאך שרבי מיכאל בער שאל אז מרבינו **מדוע אין דעתו נוחה בייסוד כולל לאברכים**, וענה לו רבינו הלא עומדים אנו כעת אחרי החורבן הנורא שהחריבו את הכל, ומחובותינו להעמיד כל היהדות החרדית מחדש, ואי אפשר להעמיד היהדות מחדש רק עם **'ערליכע בעלי בתים'**. ובעצם ידוע שכך אמר כבר מרן **היטב לב זי"ע** שהוא ייסד את ישיבתו כדי שיהיו האלף נכנסין לבית המדרש, ולא דוקא בעבור האחד יוצא להוראה.

ומן המותר להוסיף שאכן כך הוא במציאות, שיש בעלי בתים למאות ולאלפים הספוגים בתורה ויראת שמים באופן מאוד נעלה, והרבה מהמחדשים המפרסמים חידושיהם הנעימים עלי דפי גליוניו המה תלמידי חכמים מופלגים העוסקים לפרנסתם.

ורבים מהבעלי בתים החשובים אף זכו להשאיר השפעתם בתורה לאורך ימים ושנים אף אחרי הסתלקותם, כמו הרה"ח ר' אליעזר וואלדמאן ז"ל שהיה לו 'דריי גוד'ס סטאר', ולימד ברבים מדי יום ביומו **שיעור בגפ"ת לציבור גדול**, ואחר פטירתו בשנת תשל"ח נמשכה השיעור בקביעות על ידי ממלא מקומו הרה"ג ר' שמעי' גרינבוים זצ"ל.

הרה"ח ר' ישעי' הלוי ווייס ז"ל היה טרוד בכל השבוע על המח' ועל הכלכלה, ובשבת קודש לימד ברבים שיעור נפלא באור החיים הקדוש, והאיר העולם בחיבוריו לקט בהיר על פירוש רש"י ואור בהיר על האור החיים הקדוש. וכן עולה על הזכרון הבעל בית החשוב הרה"ח ר' אשר ענזיל גאלדשטיין ז"ל שלימד שיעור ברבים בגפ"ת בביהמ"ד דעעש בויליאמסבורג, ושיעורו נמשכה אחר פטירתו על ידי ממלא מקומו **יבדלחט"א הרה"ג המפורסם ר' יוסף חיים גרינוואלד שליט"א**, שלימד את השיעור עוד בהיותו מטופל בטיירות פרנסתו. ועוד ועוד מהחיים אתנו לאויש"ט שרבים הם וקשה לפורטם.

ללמדינו שאף שאמת הוא מה שאמרו ואל יבא בכל עת אל הקדוש, אבל בכל זאת אם בנוסף לזה מתייגעים גם בתורה ובעבודה, אז אין שום גרעון במה שהוא גם מקיים המצוה של העושה צדקה בכל עת, ועל זה נאמר יגיע כפיך כי תאכל אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא, ועל דרך זה הדריכו אותנו רבותינו הקדושים.

(הרה"ח ר' אברהם ישעי' קליין הי"ו)

מדור חלקם בחיים

סיפורים מהרה"ק מריבניץ ז"ע ממקור ראשון

וטבל במים איש טהור

פעם אחת בערב יום הכפורים אחר שגמר הרה"ק מריבניץ זצ"ל להתפלל תפלת שחרית לפני חצות רצה ללכת לטבול במקוה, והביע רצונו לילך לוויאלמסבורג לטבול בהמעייין מקוה של ק"ק פאפא, אחד מן הגבאים התקשר עם הממונה על המקוה לבקש ממנו אם אפשר לקבל רשות להרבי להשתמש במקוה, והסכימו לייחד המקוה לזמן מסוים לצורכו שיוכל לטבול אז, אבל התנו שישמרו את הזמן בדיוק גמור ולא יתאחר כדרכו בקודש להיות מאוחר תמיד.

נכנסו מיד להאיטא - ואני הייתי הדרייווער - כדי להספיק להגיע בזמן, והרבי עדיין לא טעם כלום, והגבאים הביאו עמם משקה מיוחד מכל מיני ירקות ועוד דברים בריאים שהכינה האשה החשובה ע"ה אשתו של יבדלחט"א הרה"ח ר' ישעי' שווארץ הי"ו מוראה"ק דק"ק פאפא, אשר הרבי התאכסן בביתם בסיגעט זמן רב והחזיקו אותו בכבוד גדול ועמדו לימין קדשו ברוב התמסרות בכל ההצטרפויות, ואשתו עשתה המשקה במיוחד לצורך הרבי כדי שיהיה לו כח להתענות ביוה"כ. באמצע הדרך ביקשו הגבאים מהרבי שישתה את המשקה שהכין מרת שווארץ ע"ה, וסירב כמה פעמים, עד שהרבי הגיד שא"א לו לשתות בגלל שצריך מים לרחוץ את הידים שלו, ואחד מן הגבאים התחנן מאוד שמחר הוא יום צום וצריכין כח לתענית, ואיך אפשר להתעקש עכשיו על מים לצורך נטילת ידים, הרי אנחנו כעת באמצע הדרך ואי אפשר להשיג מים.

אז בעודינו באמצע הבי. קיו. אי. אמר לי פתאום הרבי עצור האיטא שם במקום ההוא, הראה לי על איזה מקום, היה זה במקום המיוחד לעצור שם במקוה שיש מצב חרום, כמובן שעשיתי כאשר ציווני ועצרתי, והרבי יצא החוצה. וממש שם היה מונח 'האב קעפ' מלא מים מהגשמים שירדו אמש בלילה, הרבי לקח את זה ונטל הידים עד שנתרוקן לגמרי וחזר להאיטא, ואמר לי עם חיוך למה אמרת שאין כאן מים, הרי אתה רואה שיש מים, ואז אמר להגבאים עכשיו אני מוכן לשתות הכוס של משקה.

אחר הטבילה במקוה רצה הרבי ללכת אל כ"ק הגה"צ מ'פאפא ז"ע לקבל ברכת גמר חתימה טובה. התקשרנו ונאות לקבלו, הרבי עבר למעון קדשו שגר שם מעבר לפינה, והרבי מפאפא זצ"ל עמד בדלת לקבל פני הרבי, ונתן לו שלום והרבי נתן לו שלום בקצה אצבעותיו כמנהגו בקודש אחר טבילה במקוה שלא רצה שאנשים יגעו בידיים שלו - ועם כל זה אפשר לראות חיבת צדיקים זה עם זה לאחר שדיברו כמה דקות איחלו זה את זה גמר חתימה טובה והרבי מפאפא ליווה אותו עד הדלת.

באמצע הדרך בחזרה לביתו התחיל הרבי לבקש שהוא רוצה לחזור להרבי מפאפא, שהוא מרגיש בעצמו שבייש אותו, למה לא נתן את כל היד שלו כשנתן לו שלום, שמה שאינו נותן כל היד אחר המקוה הוא דוקא לסתם אנשים, אבל הרבי הלא הוא צדיק גדול מאוד, ואני צריך לחזור ולבקש מחילה תיכף ומיד. כמובן שהזמן היה כבר מאוחר וגם היה תנועה על הדרך, והגבאים התחילו להתווכח אתו באמרם שאין זמן לחזור, ונוכל להתקשר אל הרבי מפאפא בטעלפאן כשנחזור הביתה. אחר רוב הפצרות קיבל הרבי, אבל ביקש שהוא רוצה בעצמו לדבר אל הרבי מפאפא ולבקש מחילתו, אבל לא הספיק הזמן לזה, והתקשרו מביתו אל הרבי מפאפא למסור לו שהרבי רוצה לפייסו, כששמע הרבי מפאפא במה המדובר אמר שאינו יודע בכלל מה שרוצים, הוא לא חשב בכלל על זה ולא היה לו בזה שום פגיעה, ואמר שיגידו להרבי עוד הפעם שיהיה לו גמר חתימה טובה. לאחר ששמע זה נח דעתו. זיעועכ"א.

(מורשימת הרה"ח ר' יעקב קליין הי"ו)

מדור תורת משה

דברי תורה אלו נערכו לכבוד פסח וכיון שנשתמט מן הגליון, לכן הבאנו לרגל פסח שני

דברי תורה במשנתו של החתם סופר ז"ע

השתוקקות הצאן שיקריבו אותם לקרבן פסח

פְּעֻשׁוֹר לְחֹדֶשׁ הַזֶּה וַיִּקְחוּ לָהֶם אִישׁ שֹׂה לְבֵית אָבוֹתָו וְגו' (שמות יב, ג). במשנת מרן החתם סופר ז"ע מצינו כמה פעמים שדיבר בקדשו בענין השתוקקות הבעלי חיים שיקריבו אותם קרבן לפני ה', ונקדים מה שכתב מרן החת"ס בענין גודל השתוקקות הבעלי חיים שיקריבו אותם קרבן לה', בפרשת בא (עמ' י"ב ד"ה גס) 'זגם מקנינו ילך עמנו', לא שנוליכם בע"כ כאצן ובקר עלות, רק הם ילכו ברצונם ידלגו כאיל, והוא כעין מאחז"ל בפרים של הר הכרמל וכו', ע"כ. ובחתם סופר גנוחות (עמ' קצ"א) שזכיתי להו"ל, השלים מרן גם כן לפרש התחלת הפסוק דצאן פרעה יוליכו בע"כ, 'גם אתה תתן בידינו זבחים ועולות', שלא ילכו ברצונם, שהם שלך ואתה מוגאל ומוותעב בטומאה, אם כן בהמתן גם כן, כמו פר הנבחר לבעל לא רצה לילך ולקחוהו בחזקה, משא"כ הפר של אליהו הלך בעצמו להיקרב לפני ה'. וכן פירש מרן החת"ס (בהעלותך עמ' מ"ט) דהשליח המצאי עצמו לתוך ידיהם של ישראל כמבואר בפסוק (במדבר יא, לא) 'ויגז שלוים וגו', משום שנוח לו שיתקדש ש"ש על ידו, עכ"ד.

ובן לעתיד לבוא ישתוקקו הבהמות שיקריבו אותם על גבי מזבח, ופירש מרן החת"ס (פר' בא עמ' נ') חג ה' לנו, לעתיד לבוא במהרה בימינו כולם יודעי' את ה' מקטנם ועד גדולם לומר הנה אלקינו זה יהי' כולם שוים, והיינו אז תשמח בתולה במחול ובחורים וזקנים יחדיו, והיינו דקאמר מרע"ה לפרעה 'בערינו ובזקנינו וגו' כי חג ה' לנו', חוגא חוגא במחול וכולנו שוים אפי' הטף, ולא עוד אפי' הבהמות, ע"ד חמורו של ר"פ בן יאיר וע"ד פרים של אלי', כמו שכתב בדרשות חת"ס (דף ש"י טו"א), 'אז יעלו על מזבחך פרים' (תהלים כ"א) לעתיד לבוא אפילו הפרים הגדולים מעצמם יעלו על מזבחך, עכ"ד.

ובן הצאן שהקריבו ישראל לקרבן פסח הי' להם השתוקקות לזכות להיות קרבן לה', כמש"כ מרן בדרושים ואגדות חתם סופר (עמ' ש"ח) בקרבן פסח שאינו בא אלא לקדש שמו הגדול ית' פשיטא שמשתוקקים לזה כמו פרו של אלי' בהר הכרמל.

ופירש בזה הפיוט ליום ב' של פסח 'צאן לפסח משכו ושחטו, צדקו אותו ואת בנו ביום א' בל תשחטו, מחשבותיך לרחמנו, מפעלותיך לרוממינו', יובן ע"פ מ"ש הרמב"ן בפ' החומש (דברים כב, ו) אעפ"י שאחז"ל (מגילה כ"ה ע"א) שאין לומר אתה חסת על אותו ואת בנו וכו', שאין אלא גזירות, מ"מ הטעם בזאת המצוה שנתקע רחמנות בלבנו. וי"ל דאם הטעם שריחם על בריותי מ"ט אסר להקריב אותו ואת בנו על המזבח שהרי הבהמות משתוקקות לזה, א"כ מוכח שעיקר כוונתו לתקוע רחמנות בלבנו. והנה ידוע משאחז"ל (שבת קנ"א ע"ב) 'ונתן לך רחמים ורחמן', כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים, והקב"ה למען צדקו לרחם עלינו לכן צויה עלינו זאת המצוה שנה' אנחנו מרחמין על הבריות כדי שירחם עלינו גם הוא. והו' 'צאן לפסח משכו ושחטו', ואפ"ה 'צדקו אותו ואת בנו בל תשחטו', וא"כ ע"כ מוכח שאין הטעם שהוא ריחם עליהם אלא 'מחשבותיך לרחמינו' שנה' אנחנו מרחמין על הבריות, ועי"ז 'מפעלותיך לרוממינו', כי כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים, עכ"ד.

ובחתם סופר גנוחות (עמ' ר"ט) פירש בזה מרן את הגמרא ביצה (ל"ב ע"ב), ונתן לך רחמים ורחמן 'כאשר נשבע לאבותיך', כל המרחם על הבריות בידוע שהוא מזרעו של אברהם אבינו, ופירש לפי הנ"ל 'שאיין הקב"ה עושה כן לתת רחמים בלבנותם אלא לזרע אברהם יצחק ויעקב, עושה הקב"ה עמהם להפליא', עכ"ד.

ויש לציין למעשה פלא שהרעיש בשעתו את כל העיר פרעשבורג, שהובא בהקדמה לשבט סופר, אשר הזכיר הגאון רבי יצחק ווייס זצ"ל ראב"ד ווערבויה בהספידו על רבו מרן הגאון השבט סופר זצ"ל. בבית המטבחים שהיה מחוץ לעיר, הכינו עצמם הקצבים לשחוט שור גדול, וניתק עצמו מחבליו בחזקה, והשור רץ במהירות בכיוון העיר, כשהגיע לרחוב רבינו מרן הגאון השבט סופר זצ"ל רץ ביתר מהירות, ונעמד ליד שער הבית, פנה אל המדרגות ועלה שתי קומות עד לפתח דירת רבינו, עובדי בית המטבחים הגיעו וניסו להורידו, כעמוד ברזל עמד על מקומו כשענינו נשואות לפתח דירת רבינו. כשהרגיש רבינו בכל הנעשה, ניגש אל הדלת ואמר: "שחטוהו לכבוד שבת ויהיה לו תיקון", מיד הובא השור לבית המטבחים ונשחט.

(הרה"ג ר' עמרם נתן ווייס שליט"א)

כפי טהרת המחשבה בעת לימוד סדר קדשים נמשך עליו יותר טהרה

בענין מ"ש במבוא לגליון פר' ויקרא, אשר שם נתבאר בהרחבה ענין לימוד סדר קדשים, יש לציין למ"ש החת"ס (פר' ויצא ד"ה למח גבבת) וז"ל: ידוע דקדושה גדולה היא לעסוק בתורה בסדר קדשים, ואפ"ה מצינו שלא עסקו כמה מחכמי הש"ס במתיבתיהו אלא בארבעה מתניתא, דלעסוק בסדר קדשים צריך יותר טהרה ופרישות והוא כבד עלינו, עיי"ש.

והשם משמואל (פר' מקץ תער"ב) מביא וז"ל: שמעתי מכ"ק אבי אדמו"ר זצלה"ה (האבני נור) שאמר בשם זקניי זצלה"ה מקאצק שהלימוד בסדר קדשים מטהר את המחשבות, ובשם אדמו"ר הרי"ם מגור זצלה"ה אמר שללימוד סדר קדשים צריכין מחשבות טהורות, והוא הכריע ביניהם שלעומת שאדם לומד במחשבות טהורות בה במדה הלימוד מטהר את המחשבות, ונקל לו טהרת המחשבה בכל פעם יותר, עכת"ד.

רכוש מצרים היה הכנה לקבלת התורה

ובענין מ"ש הרה"ח ר' נפתלי משה ווייס הי"ו במדור 'תורתם קבע', לבאר באופן נפלא מה שהקב"ה רצה שבנ"י יקחו את רכוש מצרים, כדי שיהא להם ממון רב לצורך קיום המצוות, אפשר לומר דמונח בזה עוד ענין עמוק מאוד, כמו שכתב הייטב פנים (שפת הים כ"א) דבר נורא עה"כ (שמות טו, כב) 'ויסע משה את ישראל מים סוף' וגו', דהנה עיינינו רואות כי כל איש בימי עלומיו וילדותו אוהב ומתאוה לדברי הבל שאין בו ממש, וכן כאשר מתגדל קצת ג"כ יש לו משיכה לשאר דברי הבל, וכל פועל ה' למענהו, למען אחר שיגדל ישיכל ויבין וימאס בהבלים כאלו, ויאהב ויתאוה לדברים הנחוצים לו, והירא את דבר ה' יקח שורש החמדה והתאוה בו לעבודת הבורא ב"ה, והדמיון בזה לקונה במרחקים אבנים טובות ומרגליות, וכדי

שלא יאבדן בדרך ישיבין אותן בעץ או באבן עד בואו למחוז חפצו, אז יקחם משם ויתנם לתוך משבצות זהב וכסף, כי אם לא יהיה לאדם בטבעו שום אהבה וחמדה לא יוכל להשיג אהבת הבורא.

וז"ש חכמים אין אדם מת וחצי תאוותו בידו יש לו מנה רוצה מאתים וכו', ומדוע עשה ה' ככה להטביע בלב איש להתאוות בכל עת למותר עד שאינו יכול להשביע נפשו, אבל לא לתוהו בראו כי אם לתכלית טוב, להיות לאדם תשוקה וחמדה בלי גבול אל התורה והעבודה.

ולפי זה מבאר הייטב פנים, דבנ"י במצרים היו במדריגה נמוכה כל כך עד שלא היו יכולים להשיג התוה"ק, לכן נתן ה' לישראל ביזת מצרים, והיה להם מנה ובקשו מאתים, ונתן להם ביזת הים והיה להם מאתים, ואחר זה ביקשו עוד יותר, ולא רצו ליסע משם כפירוש רש"י הסייען משה בעל כרחן, ולדרכנו נאמר שהסייען ברצון על ידי שלמד אותם דעה והשכל, כמו שמתאווים לזה בלי גבול ותכלית, הנה ראוי ונכון להם ליקח ממנו מוסר השכל להתאוות בלי גבול לתורה ועבודת ה' דכתיב ביה (תהלים יט, יא) 'הנחמדים מזהב ומפז' וכו', והם שמעו בקולו ויצאו אל מדבר שור רעב וצמא לשמוע את דבר ה' ותורתו, עד שהקדימו עשיה לשמיעה נעשה ונשמע (שמות כד, ז), דהיינו בלי גבול ותכלית וזה שאמר הכתוב 'ויסע משה את ישראל מים סוף ויצאו אל מדבר שור', ר"ל שהסייען מתאוותן לביזת הים בלי גבול, עד כי כן יצאו אל מדבר שור מתאוין לשמוע קול ה' ולקבל תורתו הארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים, עיי"ש.

ומענין לענין באותו ענין יש להוסיף מה שראיתי בספר מסילות גד מהגה"ח ר'

גד'ל אייזנר זצ"ל משפיע בישיבת חידושי הרי"ם, דידוע הקושיא מדוע כאשר נפגש יעקב אבינו ע"ה עם יוסף הצדיק אחר כ"ב שנה לא ראה אותו, קרא יעקב ק"ש ואילו יוסף לא קרא ק"ש, וטעמא בעי, ובספה"ק האריכו דכיון שיעקב אבינו הרגיש אז אהבה עצומה לבנו העלה אהבה זו לבחינת אהבת ה', אבל לפי"ז הרי גם יוסף הצדיק הרגיש בשעה זו אהבה עצומה אל אביו ולמה לא קרא גם הוא ק"ש.

וביאר דבר נורא, דהנה אמרו חז"ל (ויק"ר פל"ב, ה) שבזכות יוסף הצדיק נגדרו בני"י במצרים מן העריות, ויש להתבונן איך שמר יוסף על עצמו בכל השנים שהיה לבדו במצרים, מנין שאב את הכוחות לעמוד בכל הנסיגות שעברו עליו, אלא יש לומר דתיכף כשיירד יוסף מצרימה, התבונן בשורש כל מיני אהבה, וגמר בדעתו דכל האהבות והתשוקות והחמדות שבעולם שורשם מהשי"ת, ובכח מחשבה זו היה לו קיום ועמידה במשך כל השנים שהיה במצרים, בלי שום הפסק כלל ואילו היה מתרפה זמן מה ממחשבה זו היה עלול להיכשל ח"ו, ועל כן כאשר ראה לראשונה את אביו לא היה צריך לעשות איזה פעולה כדי להעלות אהבה זו לשורשה, שהרי חי בתמידות עם עבודה זו, משא"כ יעקב אבינו אשר במשך כ"ב שנים אלו חי בצער, כדאיתא במדרש (ב"ר פצ"א, י) עה"כ (ישעי"ה מ, כז) נסתרה דרכי מדי, ולא היה לו רוח הקודש, לכן בראותו את יוסף בנו בא מזה בבת אחת לאהבה גדולה, והיה צריך לקרות ק"ש כדי להעלות אהבה זו לבחינת אהבת ה'.

